

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Онищенко Світлана Володимирівна

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів,
банківського бізнесу та оподаткування

Маслій Олександра Анатоліївна

Глушко Аліна Дмитрівна

к.е.н., доценти, доценти кафедри фінансів,
банківського бізнесу та оподаткування

Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
м. Полтава, Україна

Вступ. Безпечне функціонування бізнесу в умовах світової кризи, зумовленої пандемією COVID-19, та зростаючої кількості глобальних викликів і загроз є необхідною умовою забезпечення стабільності національної економічної системи та її швидкого відновлення в посткризовий період. З огляду на вагомість ролі реального сектора у забезпеченні динамічної конкурентоспроможності національної економіки проблема економічної безпеки бізнесу в сучасних кризових умовах набуває неабиякої актуальності.

Мета роботи. Обґрунтування теоретичних аспектів забезпечення та перешкод формування економічної безпеки бізнесу в умовах епідемічної небезпеки.

Матеріали і методи. Параметри розвитку бізнесу, раціональність його структури та поточний стан виступає окремим напрямом у сукупності національних економічних інтересів та включає низку загроз у сфері економічної безпеки національного господарства. Тому економічна безпека бізнесу є одним із системоутворюючих рівнів національної економічної безпеки.

Досліджуючи сутність та при обґрунтуванні теоретичних засад поняття «економічна безпека бізнесу» використовуються загальнонаукові та спеціальні

методи економічної науки. Вихідним методологічним базисом наукового дослідження є економічна безпекологія. За результатами узагальнення економічна безпека бізнесу – це стан життєздатності суб'єкта господарювання протягом періоду життєвого циклу його функціонування, що одночасно гарантує виконання місії та цілей, доступ до ресурсів і ринків, стан захищеності від зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз, мінімально об'єктивно необхідний рівень економічної ефективності функціонування, а також здатності суб'єкта бізнесу до розвитку. З іншого боку, безпека бізнес-одиниці завжди є комплексною безпекою. Окремі сфери безпеки бізнесу (економічна, правова, інформаційна, кадрова, виробнича, екологічна та ін.) разом складають єдиний комплекс, взаємно доповнюючи один одного. Саме комплексність забезпечення безпеки повинна визначати базові вимоги до системи захисту бізнесу [1].

Одним із найважливіших елементів менеджменту на мікрорівні є економічна безпека бізнесу, що залежить і визначається як внутрішнім середовищем ведення підприємницької діяльності, так і зовнішнім бізнес-середовищем [2]. Від рівня економічної безпеки багато у чому залежить ефективність підприємницької діяльності, прибутковість бізнесу, а також ділова репутація суб'єкта господарювання. Забезпечення економічної безпеки бізнес-одиниці включає комплекс правових, технічних, організаційних, інформаційних й інших заходів, котрі спрямовані на забезпечення захищеності ресурсів, адаптивності та здатності протистояти негативному впливу як зовнішніх, так і внутрішніх загроз. Окрім цього до комплексу заходів із формування економічної безпеки бізнесу входить постійний контроль діяльності співробітників підприємства, контрагентів та ділових партнерів із метою своєчасної ідентифікації негативних чинників безпеки та запобігання загроз.

Результати і обговорення. Пандемія COVID-19 зумовила необхідність переосмислення змісту поняття «безпека», розкриття його багатогранності і багатоаспектності та засвідчила недосконалість існуючого антикризового менеджменту, що відобразилося у неготовності країн до ефективної протидії

сучасним глобальним викликам пандемії.

Під впливом епідемічної небезпеки відбулося поглиблення економічної кризи у суспільстві. Небезпека пандемії COVID-19 відіграла роль індикатора здатності органів публічної влади, національної економіки та системи національної безпеки протистояти викликам і загрозам із максимальним рівнем деструктивного впливу та дала змогу виявити ключові проблеми у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Системні диспропорції в поєднанні з додатково набутими загрозами економічній безпеці бізнесу внаслідок пандемії зумовили поширення в Україні таких економічних явищ, як банкрутство суб'єктів різних сфер бізнесу, їх збитковість, зменшення величини податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів, зростання безробіття економічно активного населення та значної міграція трудових ресурсів за межі країни.

Перешкоди для роботи підприємств реального сектору економіки, що зумовлені карантинними обмеженнями внаслідок пандемії COVID-19, відобразилися в сповільненні темпів економічного зростання України майже вдвічі. Зростання ВВП України 2020 року очікувалося на рівні 3,6%, але в зв'язку з пандемією за даними Державної служби статистики України відбулося падіння реального ВВП України на 4 %. Негативна тенденція спостерігається й надалі, так реальний ВВП України у I кварталі 2021 року зменшився порівняно з I кварталом 2020 року ще на 2,0% [3]. За структурними характеристиками найсуттєвішим негативний вплив пандемії був на економічну безпеку таких сфер бізнесу, як: тимчасове розміщування й організація харчування (падіння на - 28,5 % за результатами 2020 року); транспорт (-16,4%); мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (-12,7 %); надання інших видів послуг (-23,1%).

Діяльність, спрямована на забезпечення високого рівня економічної безпеки за сучасних несприятливих умов господарювання, стає невід'ємною складовою системи управління всього бізнесу. Для бізнесу України вирішення цієї проблеми є особливо важливим завданням, оскільки суб'єкти підприємництва функціонують не лише у мінливих ризикових умовах, а й у кризових умовах трансформаційного періоду, що суттєво затягнутий у часі та

характеризується накопиченням інституційних деформацій і системних загроз. Загальна несприятлива ситуація у середовищі господарювання національних підприємств усіх форм власності об'єктивно зумовлює необхідність побудови постійно діючої системи виявлення, прогнозування, оцінювання і запобігання негативному впливу на бізнес реальних і потенційних загроз [4], мінімізації втрат на ліквідацію та нейтралізацію їх наслідків.

Висновки. Для стійкого функціонування, досягнення поставлених цілей і розв'язання завдань забезпечення економічної безпеки в умовах пандемії, будь який бізнес головну увагу має зосереджувати на підтримці стабільного темпу виготовлення й збуту продукції, униканню матеріальних та фінансових збитків. Тому для формування й підтримки достатнього рівня економічної безпеки бізнесу в кризових умовах необхідно постійно враховувати весь спектр чинників, від яких залежить рівень економічної безпеки бізнесу, та сформувати адаптивний механізм до численних зовнішніх і внутрішніх викликів та загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І.П. Мойсеєнко. – Львів, 2011. – 380 с.
2. Onyshchenko S. The impact of the external environment on the economic security of Ukrainian business / S. Onyshchenko, O. Maslii, B. Ivanyuk // *Economics and Region*. – 2020. – №1 (76). – P. 22-29.
3. Державна служба статистики України / офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Пугач О. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення / О. Пугач // *Економіка і регіон*. – 2015. – № 3 (52). – С. 103–109.